

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændringer i toldloven.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 2) findes i tidenden sp. 134, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 3).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets §§ 1-3 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om Grønlands landsråd og kommunalbestyrelser m. v.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 5) findes i tidenden sp. 85, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 9).

Der var stillet 4 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

§§ 1-3, ændringsforslag nr. 1, § 4, således ændret, §§ 5-14, ændringsforslag nr. 2 om, at § 15 udgår, §§ 16-33, ændringsforslag nr. 3, § 34, således ændret, §§ 35-47, æn-

dringsforslag nr. 4 og § 48, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om skolevæsenet i Grønland.

(Lovforslaget (nr. 4) findes i tillæg A. sp. 369, fremsættelsen i tidenden sp. 43).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Astrid Skjoldbo: Da dette forslag som så mange andre i disse dage allerede 2 gange har været til første behandling, og da jeg i princippet er enig med mit partis tidligere ordfører, hr. Dupont, skal jeg gøre min anbefaling af lovforslaget forholdsvis kort. Jeg vil dog gerne fremføre nogle enkelte bemærkninger.

Jeg var så heldig at være blandt de udvalgsmedlemmer, der i september foretog en rejse til Grønland. Vi havde lejlighed til at bese en række grønlandske skoler og overvære undervisningen på disse. Jeg må rette en varm tak til Grønlandsministeren, fordi han medvirkede til, at vi på denne måde fik mulighed for at få et helt anderledes levende og personligt indtryk af de problemer, skolen og forældrene deroppe har at kæmpe med, end vi ellers kunne have skaffet os.

Udvalgets gennemgang af lovforslaget og de forhandlinger, vi havde sidste år, har medført, at nogle konkrete problemer står for mig som særlig vigtige. Det vigtigste spørgsmål synes jeg er samarbejdet mellem skolen og forældrene. Et sådant samarbejde er altid vigtigt, men i tider, hvor udviklingen løber særlig hurtigt, er det dobbelt vigtigt. Skolen må ikke stå for hjemmene som noget, der ikke rigtig kommer dem ved, noget, de ikke forstår. Forældrene må føle sig som broen mellem fortid og fremtid. Jeg følte virkelig, at skolen i Grønland gør et stort arbejde for

[Astrid Skjoldbo.]

at gøre forældrene interesseret i skolens liv. Alligevel mener jeg, at de danske lærere burde lære noget grønlandsk, før de begynder at undervise børnene.

Det næste spørgsmål er overgangen fra hjem til skole. Har børnehaveklasserne en mission i retning af at gøre børnene skolemodne hernede, så tror jeg ganske bestemt, at behovet deroppe er langt større. Jeg håber, vi i udvalget må finde frem til en formulering, der uden at gøre børnehaveklasserne obligatoriske på steder, hvor dette meget vanskeligt lader sig realisere, alligevel kan forstærke bestemmelsen om, at børnehaveklasser bør oprettes. Visse fag får måske ikke en så central placering, som jeg kunne ønske det. Jeg tænker her på de manuelle fag: sløjd, håndarbejde, husgerning, madlavning og formning. For alle børn gælder det, og for nogle børn gælder det i særlig grad, at man må gribe for at kunne begribe, som den tyske pædagog Kerschensteiner engang sagde det. Derfor har disse fag ikke alene en værdi i sig selv, de har også et videre sigte.

Det danske sprogs placering i undervisningen, på hvilket tidspunkt og i hvilket omfang børnene må lære det, er et andet problem. At de må lære det, synes jeg er helt nødvendigt, hvis der ikke skal opstå en social og kulturel underklasse i Grønland, og det ønsker vel ingen. Forsøgene med at sende de lidt større elever til et halvt eller helt års undervisning blandt jævnaldrende syddanske børn, synes jeg er en virkelig strålende idé.

Også centraliseringen af skoleundervisningen, skolegangen for de små udsteders børn, rummer problemer, det kan være ganske vanskeligt at løse, hvis man vil undgå at skabe menneskelige tragedier og alligevel skabe nogenlunde ensartede skolemuligheder for alle grønlandske børn.

Vi vil i vort parti meget gerne medvirke til, at dette lovforslag kan vedtages i indeværende folketingsår, men jeg vil håbe, at loven bliver så bevægelig, at den kan tilpasses de forskellige situationer og de forskellige forhold fra sted til sted. Med disse få ord kan jeg på mit partis vegne give lovforslaget min bedste anbefaling. Enkelt- hederne må vi se på i et udvalg.

Holger Hansen: Jeg er i den situation, at jeg nu for tredje gang ved en førstebehandling på mit partis vegne skal gøre nogle bemærkninger om forslag til skolelov for Grønland, og jeg vil i dag hovedsagelig henvisse til mine udtalelser de to gange, vi tidligere har haft sagen til behandling. Jeg føler alligevel, at jeg må nævne de 3 problemer, som jeg på nuværende tidspunkt finder er de vigtigste, og hvorom jeg tror diskussionerne og forhandlingerne i udvalget vil komme til at stå.

For det første naturligvis det, der hele tiden har været ligesom hjørnesteinen i forhandlingerne: det grønlandske sprogs placering i forhold til det danske sprogs placering i den grønlandske skole. Det er vor opfattelse i venstre, at vi må acceptere den nuværende tingenes tilstand, at vi i den grønlandske skole har for få lærere, der er dobbeltsprogede, eller som taler det grønlandske sprog. Det må nødvendigvis betyde, at vi må acceptere, at der på den ene eller den anden måde finder en indskrænkning sted af undervisningen i grønlandsk.

Vi må altså efter min opfattelse acceptere, at vi udskyder faget grønlandsk til det 3. skoleår, som det er foreslået i lovforslaget. Men jeg vil godt understrege, at vi, inden lovforslaget forlader tinget, må sikre os, at denne udskydelse bliver en undtagelse, en overgangsløsning. Vi må derfor ikke lade dette lovforslag forlade tinget, før det danske folketing helt klart har sagt, at dette er noget, vi gør af nød og betryk, og ikke er noget, der kan lægges noget som helst andet ind i.

Jeg vil altså være positiv på dette punkt, men vil i øvrigt mene, at vi må stramme lovtæksten, således at det bliver helt klart, hvad jeg her har givet udtryk for.

Det andet spørgsmål, jeg gerne vil trække frem, er det grønlandske sprogs placering i realskolen. Det mener jeg er et noget vanskeligt punkt. Som forslaget er formuleret, ophører undervisningen i faget grønlandsk i 2. real. Jeg tror, vi under lovforslagets behandling skal tilstræbe at føre det grønlandske sprog op til realeksamen, altså op igennem de tre realklasser, således at grønlandsk her stilles lige med de øvrige fag.

Det tredje punkt, jeg vil nævne, er det samme, som fru Astrid Skjoldbo for et øje-

[Holger Hansen.]

blik siden var inde på, nemlig forældrenes indflydelse på eller forældrenes interesse for den grønlandske skole. Jeg har ved de tidligere førstebehandlinger nævnt, at det var rimeligt, om vi undersøgte spørgsmålet om at ændre den grønlandske skole fra det, den er i dag, en statsskole, til en kommunalskole. Med det in mente mener jeg, at spørgsmålet forældreindflydelse, forældremedvirken i skolen, er dobbelt rimeligt og dobbelt rigtigt. Jeg tror, vi under forhandlingerne skal tilstræbe at få forstærket forældreindflydelsen på den grønlandske skole.

Og så blot en ting mere. Vi har i dagspressen i de sidste dage set adskilligt om de grønlandske læreres placering, såvel lønmæssigt som avancementsmæssigt. Jeg er godt klar over, at det er ikke noget, der falder ind under dette lovforslag. Alligevel mener jeg, at vi i udvalget må se at trænge til bunds i de problemer, der ligger her. Det var et indtryk, vi allerede fik under vor rejse i Grønland i efteråret, at de grønlandskfødte lærere helt afgjort har urimelige vilkår, idet der takket være lovændringer i de senere år findes vidt forskellige muligheder. Det kan ikke være rimeligt, at man i et vist omfang begrænser de grønlandske læreres avancementsmuligheder såvel som deres lønmæssige muligheder.

Jeg vil bede ministeren om, at vi i udvalget får gennemgravet også dette problem. Det er vel ikke værre, end at vi gennem udvalgsarbejdet kan foranledige, at disse spørgsmål bliver taget op i den forbindelse, hvor de med rette hører hjemme.

Med disse ord vil jeg anbefale lovforslaget til velvillig behandling i udvalg.

Lombourn: Man må vel erkende, at uanset folketinget vedtager den bedst tænkelige skolelov for Grønland, vil der alligevel mangle nogle forudsætninger for, at man kan nå den uddannelsesmæssige kvalitet, man gerne vil nå. Derfor vil jeg her ved første behandling af dette lovforslag rette en henvendelse til undervisningsministeren om at forsøge at finde en eller anden ordning, hvorved man kan stille de grønlandske lærere lønningsmæssigt bedre. Jeg ved nok, at man kan anføre mange rigtige, fornuftige administrative argumenter som forsvar for den bestående ordning, men resultatet er

alligevel, at der ikke melder sig tilstrækkelig mange unge til læreruddannelsen, og at vi derfor mangler en helt væsentlig forudsætning for at skaffe den nødvendige kontakt mellem lærere og grønlandske elever.

Jeg vil også gerne rette en henstilling til ministeren om at undersøge mulighederne for at give i hvert fald de danske lærere, der selv ønsker det, og som rejser til Grønland for at undervise, en chance for at blive bedre sprogligt funderet i grønlandsk, end tilfældet er nu.

Endelig til sidst en henstilling til ministeren om at undersøge mulighederne for at skaffe lærebøger, der er egnede. De danske lærebøger er ikke egnede som grundlag for undervisning af grønlandske børn, dertil er miljøforskellen for stor.

Lovforslaget rummer, tror jeg, især 3 problemer. Det første drejer sig om børnehaveklasserne, og jeg går ud fra, at der vil være enighed i udvalget om, at der her bliver sat kraftigt ind.

Det andet problem vedrører spørgsmålet om undervisningen i grønlandsk i 1. og 2. klasse. Der har været megen kritik imod forslaget både i Grønland og her og megen debat om dette spørgsmål, og jeg har selv hørt til kritikerne. Men man må indrømme, at der findes ikke tilstrækkeligt med grønlandske lærere til, at man kan fastholde kravet om, at der skal undervises i grønlandsk i 1. og 2. klasse. Det er en kendsgerning, man desværre må bøje sig for. Men jeg ville dog mene, at det var rigtigt, om den paragraf, som handler om dette, bliver formuleret på en sådan måde, at det fremgår af den, at årsagen til, at man eventuelt udskyder grønlandsk i 1. og 2. klasse, alene er lærermangelen. Jeg har indtryk af, at ministeren ikke står ganske fremmed over for denne tankegang. Ved den forrige førstebehandling udtalte ministeren — hvis jeg må citere fra forhandlingerne sp. 620 — følgende:

„Harde vi ikke mangel på kvalificerede lærere i Grønland, så havde problemet om det sprogmæssige område ikke foreligget i den udformning, debatten her har givet det.“

Jeg mener, at man kan fortolke denne udtalelse sådan, at der skulle være mulighed for, at vi kan få en ændret formulering af den pågældende paragraf.

[Lembourn.]

Det tredje område er spørgsmålet om undervisningen i grønlandsk i 3. real. Jeg har den opfattelse, at det er forkert, man ikke fastholder, at der undervises i grønlandsk i hele realskolen. Jeg ved meget vel, at man kan rette den indvending imod dette ønske, at man derved stiller de grønlandske realskoleelever over for at skulle tage eksamen i 4 sprogfag, medens de danske realskoleelever kun skal tage eksamen i 3. Det burde måske derfor i udvalget overvejes, om man kunne tænke sig at skabe en særlig realeksamen for de grønlandske elever, som ikke vil gå videre i gymnasiet, en eksamen, som ændrer kravet om obligatorisk undervisning i engelsk og tysk til kun at omfatte obligatorisk undervisning i ét af disse sprog; og gøre det andet valgfrit. Det er klart, at de elever, som vil gå videre i gymnasiet, må acceptere lovens krav om de 2 obligatoriske hovedsprog, men det kunne måske overvejes, at stille de elever, der ikke ønsker at gå videre, lige med danske realskoleelever, således at de kun skal til eksamen i 3 sprog.

Jeg regner med, at der er en rimelig mulighed for, at vi i udvalget kan blive enige om disse spørgsmål, og kan derfor anbefale lovforslaget til velvillig behandling.

Kjær Rasmussen: Jeg skal heller ikke holde nogen længere tale om lovforslaget, der vedrører Grønlands skolevæsen, men dog har jeg visse principielle betragtninger at fremføre.

Efter vor opfattelse burde der i lovforslaget være en bestemmelse om, at danske lærere, som søger ansættelse i Grønland, skal gennemgå et kursus i grønlandsk sprog og kultur. Vi kan ikke fortsat nøjes med det 8 dages kursus, der afholdes for undervisere, der agter sig til Grønland; det er ikke forsvarligt over for de udsendte lærere, der møder enorme kontaktvanskeligheder, og for grønlændernes vedkommende indebærer det, at undervisningen ret hurtigt præges af tomgang med tidligt indtrædende skoletræthed som følge. Jeg kan ikke på nuværende tidspunkt stå her og fortælle, om kursus skal have en varighed af 3 eller eventuelt 5 måneder, men der må i hvert fald gøres noget, og det skulle vel ikke være umuligt, at der på Danmarks lærerhøjskole kunne oprettes en slags lærestol i grøn-

landsk sprog og kultur. En sådan ordning ville afhjælpe en stor del af sprogproblemerne og dermed kontaktproblemet.

En væsentlig ting i lovforslaget er jo dette, at undervisningen i grønlandsk kan udskydes til begyndelsen af 3. klasse, såfremt et flertal af forældrene samtykker heri. Situationen taget i betragtning finder vi dette rimeligt, fordi gode kundskaber i dansk giver større frihed i henseende til valg af opholdssted og erhverv i hele riget.

I lovforslagets § 2, stk. 3, findes en bestemmelse om, at der på steder, hvor de fornødne lærerkårer og lokaler forefindes, kan oprettes børnehaveklasser. Nu tror jeg ikke, vi her skal beskæftige os med at fabrikere sovepuder, og derfor vil jeg foreslå, at dette „kan“ erstattes med et „skal“.

Det forekommer os ikke helt rimeligt, at lovforslaget går ind for en deling efter 5. klasse. Vi kan komme til at lovfæste noget her, som udviklingen vil være løbet fra i løbet af ganske få år. Se bare på udviklingen her i Danmark. Jeg skal ikke ved denne lejlighed starte nogen debat om den danske folkeskole; men det er jo sikkert det høje ting bekendt, at der i herværende lærerkredse foregår en meget livlig debat om tilvalgsskolen, der jo er en enhedsskoleform. I det kommende udvalg må vi overveje problemet delt-udelt skole meget nøje.

Jeg kan se, at man i lovforslaget fastholder de, skal vi sige latterligt små bøder, som forsømmelige forældre idømmes, hvis de glemmer at sende deres børn i skole. Taksterne er 1 kr. pr. dag, stigende til 3 kr. pr. dag i gentagelsestilfælde. Lad os nu lige få barnet sat i centrum, for det er jo barnets tarv, det gælder her. Vi må andetsteds se på rimeligheden af disse beløbs størrelser.

Der er en passus i § 32, stk. 2, sidste halvdel, som jeg simpelt hen ikke begriber. Det synes mig i bedste fald inderlig overflødig, men måske vil ministeren være i stand til at udlægge teksten. Efter min opfattelse lærer man reglerne for livet i et ordnet samfund i de timer, der er tillagt samfundskundskab.

Tinget behandler i øjeblikket forslag til lov om Grønlands landsråd, og der sker jo nok det, at landshøvdingen ikke mere skal være født formand for landsrådet. Men skulle vi ikke også her i skolelovsforslaget se at få afskaffet skoleinspektøren eller skole-

[Kjær Rasmussen.]

distriktslederen som født formand for kommunens skoleudvalg? Lovforslagets § 1, stk. 2, siger helt rigtigt, at der bør lægges mest mulig vægt på elevernes opøvelse i selvvirksomhed. Skulle vi ikke lade det gælde også for de voksne grønlændere i almindelighed? Vi må ikke udstyre deres samfund med paver eller ufejlbarligheder, eller hvilken betegnelse man nu foretrækker.

Bestemmelsen i forslaget vedrørende aften-skole og fritidsforanstaltninger hilser vi med tilfredshed, og lovforslaget i almindelighed kan jeg på mit partis vegne tilsige en velvillig udvalgsbehandling.

Bernhard Baunsgaard: Også jeg skal til-lade mig at henvide til, hvad der tidligere er sagt af den radikale ordfører om dette lovforslag, og skal indskrænke mig til at fremdrage et par ganske enkelte punkter.

Der har jo allerede været talt om lærerne, og jeg mener også, det er et problem, vi må drøfte i udvalget. Dernæst mener jeg, det vil være rimeligt, at vi meget grundigt overvejer, om de bestemmelser, der foreslås med hensyn til kontakten mellem forældre og skole, er tilstrækkelige. Vi kommer jo ikke bort fra, at der netop i Grønland er ganske særlige problemer, fordi dagligsproget og undervisningssproget ikke falder sammen.

Endelig er der et forhold, som jeg gerne vil drøfte i udvalget; det er forholdet mellem eleverne og skolen. Jeg tror, at den højt-ærede minister på dette område ikke har taget i betragtning, at eleverne i realklas-serne i Grønland bliver 18 og 19 år, før de får deres eksamen, og at loven om umyndig-hed og værgemål af 1922 derfor må have virkning. Når det f. eks. i § 32, stk. 3, siges, at det er forældrene, der på elevernes vegne kan vælge, om de skal følge undervisningen helt op i fuldt omfang, så mener jeg, at det i det tilfælde, hvor eleverne er 18 år og derover, må tilkomme eleverne selv at vælge. Men jeg håber og regner med, at vi får adgang til at drøfte også dette forhold i udvalget.

Med disse ord skal jeg anbefale lovforslaget til velvillig behandling.

Diderichsen: Idet jeg henviser til mine anbefalende udtalelser her i tinget den

20. oktober i år, skal jeg som ordfører for liberalt centrum samle mit indlæg om spørgsmålet om undervisningen i grønlandsk i hovedskolens 1. og 2. klasse, jfr. lovforslagets § 14. Lad det blive slået fast endnu en gang, at hovedbestemmelsen er, at undervisningen i 1.-5. klasse skal omfatte skriftlig og mundtlig grønlandsk, dansk osv. Hertil er så knyttet undtagelsesbestem-melsen i stk. 3 om, at såfremt et flertal af forældrene til børnene i første klasse sam-tykker deri, kan undervisningen udskydes til begyndelsen af det 3. skoleår. Der er altså ikke tale om en diskriminering i skolen af det grønlandske sprog i forhold til det danske, og ingen i dette land ønsker en sådan. Men dermed er det jo desværre ikke givet, at det ikke kan komme til at føles sådan eller blive brugt sådan i en politisk propaganda.

Men dette er ikke kernen i sagen. Den drejer sig om noget mere fundamentalt både menneskeligt, pædagogisk og kulturelt. Det er noget, som kan få meget langtrækkende virkninger, og derfor kræver det at blive behandlet med den største omhu. Der gør sig nemlig i denne sag to elementære og hver for sig berettigede kræfter gældende, som det ikke er ganske nemt at bringe i samklang. På den ene side står hensynet til grønlændernes muligheder for at følge med i den hurtige materielle og tekniske udvikling, som foregår i Grønland. Det fordrer solide kundskaber i dansk og er den naturlige årsag til, at det overvældende flertal af forældrene ønsker, at børnenes sprogundervisning i de to første år koncentrerer om tilegnelsen af dansk, sproget, som så at sige slår porten op til den nye verden og giver den nye generation helt nye frem-tidsmuligheder. Hertil kommer så den flere gange omtalte akutte mangel på egnede lærere i grønlandsk, og det er jo en hård kendsgerning, som vi er nødt til at tage hensyn til.

På den anden side står der tungtvejende pædagogiske og kulturelle hensyn. Disse blev ret udførligt omtalt ved førstebehand-lingen den 20. oktober i år, især af begge de grønlandske medlemmer, dog med nogen nuancering, jfr. tidenden, 1. samling, sp. 607 og 612.

De folkeligt kulturelle problemer skal jeg lade ligge og nøjes med at sige lidt om de

[Diderichsen.]

pædagogisk-psykologiske. Her har lærerne i Holsteinsborg og en dansk lærerinde i Grønland, fru Hanne Trane, der selv kan tale grønlandsk, offentliggjort udtalelser, som i hvert fald på mig har gjort et betydeligt indtryk. Kort sagt advares der mod det skolechok, som rammer børn, der i de to første år udelukkende undervises på et så fremmedartet sprog som det danske i forhold til det grønlandske, og de dybt skadelige virkninger af et sådant chok i retning af tidligt begyndende skoletræthed og manglende koncentrationsevne, fordi den fornødne kontaktflade mellem lærerne og børnene savnes, da et følelsesmæssigt engagement, som ikke mindst for de små børn er en livsbetingelse, på forhånd udelukkes ved den manglende sproglige kontakt.

At der her er peget på noget meget væsentligt, forekommer mig indlysende, så indlysende, at jeg til mine udtalelser den 20. oktober må føje en henstilling til ministeren og det kommende udvalg om at tage disse forhold op til en meget samvittighedsfuld undersøgelse. Jeg føler mig her på linje med hr. Holger Hansen og hr. Lembourn, når de også fremhæver mulighederne for og det lykkelige derved, hvis man kunne finde frem til en ny formulering af § 14, stk. 3, således at det stærkere blev gjort gældende, at hovedgrunden til, at man er nødt til måske i visse tilfælde at undlade at undervise i grønlandsk i første og andet skoleår væsentligt skyldes den hårde kendsgerning, nemlig den akutte mangel på lærere, egnede lærere.

Jeg anerkender stadig, at hensynet til den tekniske udvikling og børnenes fremtidsmuligheder må veje tungt i vægtskålen, og at det ikke er nemt at finde en løsning, der tager skyldigt hensyn til begge de nævnte elementære kræfter, men det er mit håb, at forældrene i Grønland mere og mere vil få øjnene op for, hvor meget en lykkelig start i skolen betyder også for grønlandske børn og også for deres tilegnelse af alt det nye, som skal føre dem frem i den moderne verden.

Så skal jeg blot ligesom hr. Holger Hansen tilføje en bemærkning i tilknytning til pressemeddelelserne om den gruppe af grønlandske lærere, der ikke kan avancere på

linje med kolleger med en anden og nyere uddannelse. Jeg beder ministeren bekræfte, at der vil blive truffet virksomme forholdsregler f. eks. i form af en supplerende uddannelse, så dette misforhold hurtigst muligt kan blive rettet.

Liberalt centrum anbefaler således lovforslaget til meget velvillig behandling.

Knud Hertling: Ligesom andre ordførere kan jeg stort set henvise til mine udtalelser under de tidligere behandlinger af dette lovforslag.

Når et lovforslag har været førstebehandlet så mange gange, som tilfældet er, kan der være en vis fare for, at éns opmærksomhed sløves. Man tænker måske: nå, er det nu dette igen! Men jeg håber, at det ikke bliver tilfældet i det udvalg, der skal arbejde videre med lovforslaget. Disse mange førstebehandlinger skal helst ikke tilsløre de alvorlige problemer, der indeholdes i det.

I og for sig er der noget deprimerende ved at behandle et forslag om en skolestruktur, som man har stærk mistanke om vil være forældet i løbet af meget kort tid. Gennem lovforslaget forsøger man jo at gennemføre en normalisering i forhold til skoleforholdene hernede; det er derfor, man praktisk talt har lavet en afskrift af den danske folkeskolelov.

I Danmark tales der meget om en ændring af skolestrukturen, og man må vel forvente, at denne ændring kan blive gennemført forholdsvis hurtigt. Hvad skal vi så gøre i Grønland? Ja, vi må vel følge med. Vi kan altså risikere at måtte lave om på en struktur, der lige er indført, og som knap nok er sat i værk, og måske indføre et stærkt avanceret skolesystem. Ro over skolearbejdet bliver der således ikke ret meget af, og det vil gå ud over børnene. Jeg nævner blot dette for at vise, at man i Grønland ikke må narre sig selv til at tro, at alting vil blive godt inden for skolevæsenet, når blot dette lovforslag gennemføres. Vi bør i Grønland have en skolestruktur, der tager større hensyn til forældrenes og ikke mindst børnenes forudsætninger, såfremt man ønsker en skole, der udvikler sig indefra i kraft af de behov, der opstår i samfundet, i stedet for at udvikle sig efter et mønster, der skabes uden for samfundet. Dette store principielle

[Knud Hertling.]

spørgsmål har de grønlandske skolemyndigheder besvaret på den måde, som det fremsatte lovforslag giver udtryk for.

Når disse betænkkeligheder fra min side er fremført, må jeg også tilføje, at det fremsatte lovforslag absolut ikke er ubrugeligt; der er meget, der kan og skal diskuteres endnu i udvalget, men jeg tror, at et fornuftigt udvalgsarbejde vil kunne resultere i, at lovforslaget kan blive mere end brugeligt.

Folketingsvalget for nylig har givet mig et vel ikke helt uberettiget indtryk af, at mine vælgere står bag mig i mit syn på skolelovsforslagets placering af sprogundervisningen og herunder specielt af det grønlandske sprogs placering i børneskolen og i realskolen. Herom henviser jeg til mine udtalelser under forrige førstebehandling — Folketingstidende 1966-67, 1. samling, sp. 611-615. Hertil skal jeg blot føje et par ting.

For det første må man i sandhedens interesse sige, at ministerens forslag om lovfæstelse af den såkaldte forsøgsundervisning i dansk med mulighed for udelukkelse af grønlandsk i de to første skoleår bygger på den forudsætning, at forsøgsundervisningen er den eneste pædagogisk forsvarlige undervisningsmetode i det danske sprog over for de grønlandske børn. Denne forudsætning viser sig nu efter den stedfundne sprogdebat at være stærkt gennemhullet. Flere og flere pædagoger i Grønland betegner resultaterne af forsøgsundervisningen som meget tvivlsomme. Derfor skal vi passe meget på, at vi ikke begår den fejl uden videre at lovfæste denne forsøgsundervisning. Den eneste grund til udskydelse af undervisningen i grønlandsk må være den reelle, nemlig mangelen på grønlandske eller dobbeltsprogede lærere. Jeg har i sinde i udvalget at stille et ændringsforslag til § 14, stk. 3, i overensstemmelse hermed.

Afgørelsen af, om der i en skole findes et tilstrækkeligt antal lærere, der kan undervise i grønlandsk, må da træffes af det skoleudvalg, der omtales i lovforslages § 42. For at muliggøre, at dette udvalg ved sådanne afgørelser kan få så megen vægt som overhovedet muligt, bliver det nødvendigt at ændre sammensætningen af udvalget, således at den folkelige islæt kan blive større. Repræsentationen fra forældres og kommunalbestyrelses side må udvides. Vi må end-

videre drøfte, hvem der skal være formand for dette udvalg. Mon ikke det vil være rigtigt, mere demokratisk, at udvalget selv vælger sin formand, og at skoleinspektørerne eller skolelederne gøres til sekretærer for udvalget?

Det er min faste overbevisning, at en sådan ændring af § 14, stk. 3, en ændring, der forsøger at bygge bro over de yderopfattelser, der findes dels i lovforslaget, dels blandt den mere sprogfanatisk indstillede del af befolkningen i Grønland, vil kunne skabe den ro, der er nødvendig for skolens arbejde, samtidig med at den er en realistisk erkendelse af den i dag eksisterende mangel på dobbeltsprogede lærere. Jeg er meget bange for, at en godkendelse af ministerens forslag helt uden ændringer på dette punkt blot vil give fanatikere vind i sejlene til stor skade for samhørigheden mellem Danmark og Grønland.

For det andet vil jeg gerne på ny understrege vigtigheden af, at vi i den kommende tid vier vore kræfter til en undersøgelse af lærersituationen i Grønland. Vi må undersøge, på hvilken måde vi kan gøre lærergerningen i Grønland mere attraktiv for de unge grønlændere. Vi må undersøge, på hvilken måde vi kan rette på de økonomiske og ansættelsesmæssige uretfærdigheder, der tilsyneladende er overgået de ældre grønlandske lærere. Vi må finde frem til midler, der kan forhindre, at fødestedskriteriet rammer det grønlandske samfund for hårdt, f. eks. ved at gøre de veluddannede grønlandske lærere så sure eller nedværdigede, at de foretrækker at tage tilbage til Danmark i stedet for at gøre gavn i det grønlandske samfund.

Jeg vil således igen tilsige lovforslaget en velvillig, men meget kritisk behandling i udvalget.

Ministeren for Grønland (Carl P. Jensen): Jeg vil gerne ligesom ved den førstebehandling, vi havde den 20. oktober, takke ordførerne.

Man har jo stort set ligesom ved den nævnte førstebehandling koncentreret sig om de principielle synspunkter, om sprogproblemer og om lærer- og lærerlønningsproblemer. Fremfor at gentage de bemærkninger, jeg havde lejlighed til at fremsætte dengang, skal jeg henvise til Folketings-

[Ministeren for Grønland.]

tidende 1966-67, 1. samling, sp. 615-620. Her tænker jeg i særlig grad på mine bemærkninger vedrørende lærerproblemerne, for så vidt angår aflønningsforholdene og dette at gøre lærergerningen attraktiv også for grønlandsk uddannede lærere.

Jeg vil — forinden jeg gør nogle bemærkninger herom — lige til fru Astrid Skjoldbo, der udtaler ønske om, at man i højere grad lægger vægt på de manuelle fag såsom sløjd, håndgerning og husholdning, sige, at disse netop i de nye skoler har en meget fremtrædende placering, også for så vidt angår de fysiske rammer, der står fuldt på højde med de bedste, vi har henede for denne del af undervisningen.

Hr. Kjær Rasmussen gjorde nogle bemærkninger om spørgsmålet vedrørende børnehaveklasse, der også er omtalt af andre ordførere, og var i første række inde på § 2, stk. 3, hvori der står, at der kan oprettes særlige klasser. Dette ville hr. Kjær Rasmussen gerne have ændret til, at der skal oprettes særlige klasser. Jeg vil gerne her henvise til bemærkningerne, hvori man motiverer, hvorfor lovforslaget har fået den ordlyd, det har.

Samtlige ordførere udtalte bekymring angående sprogproblemerne, lærerforholdene og navnlig aflønningsforholdene. Jeg har allerede tidligere erkendt, at der her er et alvorligt problem. Det er imidlertid et problem, der ikke kan løses gennem de forhandlinger, der skal finde sted i forbindelse med dette lovforslag.

Man har henvist til omtalen i pressen i de seneste dage, hvilket vel nok allerede i dag kunne give anledning til en vis korrektion alene af den grund, at den givne fremstilling lider af en vis svaghed med hensyn til at gøre billedet helt klart. Dette gælder især, når man peger på forskellen i aflønning af de lærere, der er uddannet på seminariet i Grønland — lærere, der aflønnes i 9. lønningsklasse — og andre seminarieuddannede lærere, der ansættes i 12. lønningsklasse. Dette forhold har en rimelig forklaring; om

man vil godtage motiverne og godtage princippet, er så en anden sag. Men forholdet er, at indtil 1964, da man fik den ny lov om læreruddannelse i Grønland, var undervisningen på, hvis jeg må bruge udtrykket, det gamle seminarium i Godthåb, ikke så fyldestgørende, at en læreruddannelse herfra kunne sidestilles med en dansk seminarieuddannelse eller den uddannelse, der nu gives på det grønlandske seminarium. Det er altså disse to forskellige uddannelsesformer, der er motivering for, at lærere med den gamle og særlige grønlandske seminarieuddannelse er placeret lavere end lærere med dansk eller med den ny grønlandske uddannelse.

Jeg kan føje til, at da den grønlandske tjenestemandsløst trådte i kraft, var disse lærere placeret i en endnu lavere lønningsklasse, men med virkning fra den 1. april i fjor blev de omnormeret, netop som en anerkendelse af disse læreres betydning for den grønlandske skoleundervisning. Og selv om man vel nok har anerkendt dette lille skridt, denne oprykning, skal jeg ikke lægge skjul på, at problemet ikke dermed anses for at være løst.

Skoledirektionen i Grønland er helt opmærksom på dette forhold. Skoledirektionen har henstillet, at man søger at nå frem til en endnu bedre placering af disse lærere, og jeg kan oplyse, at vi i ministeriet meget nøje overvejer, om man kan tilrettelægge en supplerende uddannelse for denne gruppe lærere, fordi dette formentlig må antages at være et vilkår for at opnå ligestilling — her tænker jeg på lønmæssig ligestilling — med de lærere, der har en almindelig og videregående uddannelse. På den anden side mener jeg ikke, at det er et problem, der lader sig løse uden om den siddende tjenestemandskommission.

Jeg mener ikke, der her i dag, ikke mindst på grund af den meget lange køreplan, vi har, vil være anledning til at komme ind på en række af disse enkeltheder, og det er jo heller ikke hensigten med en førstebehandling. Der er rejst en række problemer, som

[Ministeren for Grønland.]

vi har drøftet i det tidligere udvalg, og som vi naturligvis kan tage op i det nye udvalg, men jeg erindrer om, at under det udvalgsarbejde, der fandt sted efter lovforslagets første fremsættelse, blev der stillet ikke mindre end, jeg tror, det var 30 spørgsmål. Af disse 30 skriftligt formulerede spørgsmål, der blev behandlet i samråd, drejede et sig bl. a. om forældrenes indflydelse på og forældretilslutningen til skolearbejdet i Grønland. Der er jo mange problemer omkring de forhold, som denne lov vedrører, og jeg vil gerne tilsige min medvirken til en saglig og grundig behandling i et kommende udvalg.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om søfartsuddannelse.

(Lovforslaget (nr. 55) findes i tillæg A. sp. 1233, fremsættelsen i tidenden sp. 79).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 14 og 15 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om skibes bemanning.

(Lovforslaget (nr. 56) findes i tillæg A. sp. 1299, fremsættelsen i tidenden sp. 79).

Første behandling af forslag til lov om Søfartens Fællesråd.

(Lovforslaget (nr. 57) findes i tillæg A. sp. 1241, fremsættelsen i tidenden sp. 79).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Peter Nielsen: Disse tre lovforslag var til første behandling den 20. april, hvor mit partis ordfører, hr. Hans Pihl, gjorde opmærksom på de ønsker, vi havde, og jeg kan i det store og hele henvide til de betragtninger, han gjorde gældende. Der er i fremsættelsen gjort opmærksom på, at der nok vil komme en del ændringsforslag, og der kan måske også være andre spørgsmål at rejse ud over, hvad der ligefrem står i lovforslagene. Jeg tror, vi fra vort parti nok vil være noget interesserede i at drøfte dispensationsbestemmelsen, der har givet anledning til så megen uro.

Jeg anbefaler de tre lovforslag.

Jens Peter Jensen: Ja, det er jo gengangere, disse tre lovforslag, og jeg kan henvide til, hvad jeg har sagt ved de forudgående to førstebehandlinger. Jeg vil dog gerne gøre en enkelt tilføjelse.

Se, da vi sidst drøftede disse lovforslag, bemærkede den højtærede handelsminister, at han var så ny i sit embede, at han endnu ikke var blevet helt fortrolig med søfartsemnet. Det er jo siden gået fremad for den højtærede minister med hensyn til indleven i søfartens problemer. Jeg bemærkede således forleden dag i det udmærkede dagblad Børsen, at den højtærede handelsminister deltog i Det Forenede Dampskibs-Selskabs 100 års jubilæumsfest, hvor ministeren bragte selskabet regeringens hyldest; ved den lejlighed sagde den højtærede handelsminister, at skibsfarten lever under en frisk konkurrence, og ministeren føjede til, at det i dag er bydende nødvendigt at være på højde med det bedste, der er fremme, og have øje for de nye tendenser, der præger og i stigende grad vil komme til at præge fremtidens skibsfart i alle dens faser.

Se, det var vel talt, højtærede handelsminister, og nu håber jeg så, at ministeren vil vise megen imødekommenhed over for de bemærkninger, jeg tidligere har gjort vedrørende bemandingsreglerne, for her gælder det sandelig om at have øje for de tendenser, der præger den skibsfart, som Danmarks skibsfart skal konkurrere med. Det er jo ikke nok med smukke selskabstaler, højtærede minister.

Jeg tør måske også nære det håb, at den højtærede handelsminister vil gøre sådanne yderligere fremskridt i sin forståelse af sø-